خط حزب‌الله ۲۹۲
نشریه جامعه مؤمن و انقلابی | هفته‌نامه خبری-تبیینی نمازهای جمعه، مساجد و هیئت‌های مذهبی | سال ششم، شماره ۲۹۲ | هفته چهارم خرداد ۱۴۰۰ | KHAMENEI.IR

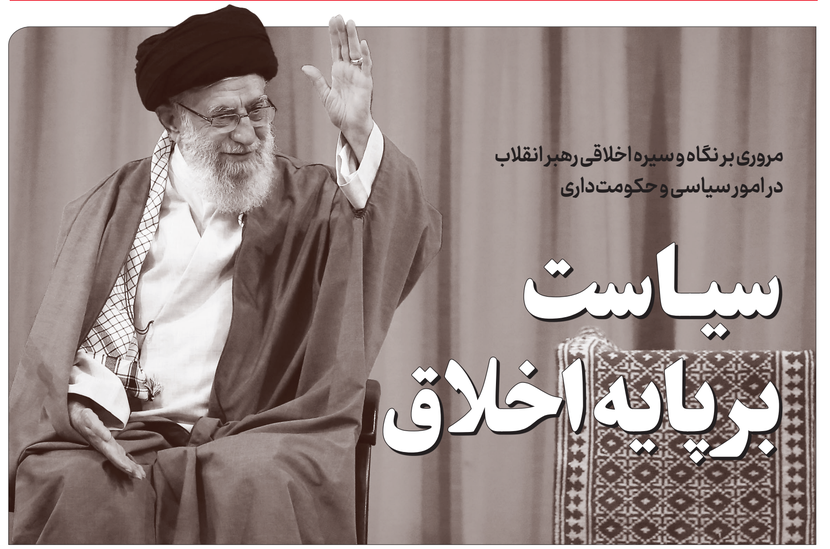

مروری بر نگاه و سیره اخلاقی رهبر انقلاب در امور سیاسی و حکومت‌داری

سیاست بر پایه اخلاق

گزارش هفته

«ممکن است اینقدر حجم اتهام زیاد و وسیع باشد که یک عده‌ای به چشم یک امر قطعی و واقعی به آن نگاه کنند، اما هیچ پشتوانه استدلالی نداشته باشد، جائی ثابت نشده باشد. ما هیچ حجتی نداریم که این را بگوئیم... حق نداریم افراد را به صرف گمان، متهم کنیم، مشهور کنیم؛ واقعاً جایز نیست؛ نه در سایت، نه در روزنامه، نه در تریبونهای گوناگون. حیثیت افراد را باید حفظ کرد.» اینها بخش‌هایی از بیانات نوزدهم مردادماه ۱۳۹۰ رهبر انقلاب در دیدار دانشجویان با ایشان است. زمانی که یکی از دانشجویان مطالبی درباره افشاگری بعضی مسائل عنوان کرد و با این پاسخ حضرت آیت‌الله خامنه‌ای برای رعایت حدود شرعی و اخلاقی مواجه شد.

البته این رویه مسبوق به سابقه است. در کتاب «فتنه تغلب» هم روایات مشابهی با این مضمون می‌بینیم: «به گفته یکی از فرزندان رهبر انقلاب، ایشان که قبل از مناظرات احتمال داده بودند آقای احمدی‌نژاد بنا دارد از اشخاصی نام ببرد، به طور مشخص آقای احمدی‌نژاد را از این کار نهی کرده بودند.» این عبارات به مناظره‌های انتخابات ریاست جمهوری سال ۸۸ و بعضی بی‌اخلاقی‌های صورت‌گرفته در جریان رقابت‌های انتخاباتی اشاره دارد. بی‌اخلاقی‌هایی که همان زمان هم با واکنش رهبر انقلاب روبه‌رو شد. اما این مراعات‌ها و حفظ حدود اخلاقی محدود به زمان انتخابات و رقابت‌های انتخاباتی نیست. رعایت جوانب اخلاقی و انسانی برای کسانی که با سیره رهبر انقلاب آشنا هستند موضوعی آشناست. و از این جهت تذکرات اخلاقی ایشان در جریان مبارزات انتخاباتی سال ۸۸ یک موضوع فرعی و یا محدود به ایام انتخابات نیست. جالب آنکه ۳ سال بعد در سال ۱۳۹۱ رهبر انقلاب این مرتبه در واکنش به بعضی اختلافات رؤسای وقت قوه مقننه و مجریه وارد میدان شدند تا عرصه کلان نظام اسلامی از آلوده شدن به بعضی کنش‌های غیراخلاقی پاک بماند: «رئیس یک قوه به استناد یک اتهامِ ثابت نشده و مطرح نشده‌ای در دادگاه، دو قوهٔ دیگر را متهم کرد... این جور کارها، هم خلاف شرع است، هم خلاف قانون است، هم خلاف اخلاق است، هم تضییع حقوق اساسی مردم است. اگر یک فردی متهم به فساد است، نمی‌شود به خاطر او انسان دیگران را متهم کند... این کار غلط است... دفاعی هم که رئیس محترم قوه از خودش کرد، آن هم یک قدری زیاده‌روی بود؛ لزومی نداشت.» ● ۲۸/۱۱/۱۳۹۱

اصول اخلاقی و دینی صرفا یک ژست سیاسی نیست؛ چون رقابت‌های سیاسی و انتخاباتی در چارچوب یک جامعه اسلامی و دینی صورت می‌گیرد و از سوی دیگر، رفتار چهره‌های سیاسی کشور در افکار و فرهنگ عمومی تأثیر جدی دارد، رعایت اصول اخلاقی، دینی، اسلامی و انسانی ضرورت دوچندان پیدا می‌کند. به همین جهت هم ایشان در جایگاه رهبر جامعه اسلامی هیچ‌گاه حتی در اوج رقابت‌ها و اختلافات جریان‌های سیاسی از این موضوع کوتاه نیامده و تذکر آن را وظیفه و مسئولیت خود دانسته‌اند.

یکی از صریح‌ترین این تذکرات اخلاقی را می‌توان در خطبه نماز جمعه ۲۹ خرداد ۱۳۸۸ مشاهده کرد. ایشان در خطبه دوم نماز ضمن تمجید از شفافیت و عیان بودن رقابت نامزدهای انتخاباتی در جریان مناظرات فرمودند: «از یک طرف صریح‌ترین اهانتها به رئیس جمهورِ قانونی کشور شد. حتی از دو سه ماه قبل از مناظرات هم این سخنرانیها را برای من می‌آوردند و من می‌دیدم یا گاهی می‌شنیدم؛ تهمتهائی زدند... نسبتهای خلاف دادند... از این طرف هم شبیه همین کارها به نحو دیگری انجام گرفت... در مورد بستگان و کسان، هر کس هر ادعائی دارد، بایستی در مجاری قانونی خودش اثبات بشود و قبل از اثبات نمیشود اینها را رسانه‌ای کرد.» ● ۲۹/۳/۱۳۸۸

از دیگر موارد متأخر می‌توان به واکنش ایشان نسبت به سوءرفتارهای اخلاقی علیه رئیس سابق قوه قضائیه اشاره داشت. ایشان در این مورد تأکید داشتند که نیات خیر، آلوده اعمال نادرست مانند تهمت و تعدی نشود: «در همین دادگاه اخیری که در قوّه‌ی قضائیّه مطرح است، به بعضی از بزرگانِ پاک‌دستِ قبلی قوّه‌ی قضائیّه اهانت شد و به آنها ظلم شد؛ یعنی واقعاً جفا شد به آنها که نبایستی این کار میشد و نباید بشود. البتّه خطاب من به افراد مؤمن، جوانهای مؤمن است، وَالّا آن کسی که معاند است با او نمیشود کاری کرد... مراقب باشند تعدّی نکنند، جفا نکنند، ظلم نکنند.» ● ۷/۴/۱۳۹۹

مخاطب این تذکرات رهبر انقلاب صرفا مدیران ارشد و سیاسیون کشور نیستند ،بلکه رعایت این حدود شرعی و اخلاقی مطالبه ایشان از همه آحاد جامعه مؤمن، از جمله چهره‌های دارای تریبون و فعالان رسانه‌ای و دانشجویی است. در دیدار سال ۱۳۹۵ جمعی از دانشجویان با رهبر انقلاب در ماه رمضان، ایشان توصیه‌های صریحی دارند: «هرکسی را به صِرف اینکه با فکر شما به‌طورکامل انطباق ندارد متّهم به انقلابی نبودن نکنید. ممکن است کسی صددرصد با فکر شما منطبق نباشد، یک اختلافاتی داشته باشد، پنجاه درصد مثلاً منطبق باشد امّا انقلابی باشد؛ انقلابی بودن بالاخره معیارهایی دارد، این معیارها در او ممکن است وجود داشته باشد؛ فوراً آدمها را متّهم به ضدّانقلاب یا غیر انقلابی نباید کرد.» ● ۱۲/۴/۱۳۹۵

یکی دیگر از جنبه‌های اخلاقی، ضرورت رعایت انصاف است. ممکن است «یک نفر نسبت به مفاهیم انقلاب و عمل انقلابی بهتر حرکت کند، یک نفر به آن خوبی حرکت نکند امّا در همان راه دارد حرکت میکند. اینکه ما هرکسی خوب حرکت نکرد یا به‌طورکامل حرکت نکرد را متّهم بکنیم به غیر انقلابی یا ضدّ انقلابی این هم خطا است.» ● ۱۳۹۵/۳/۱۴ نمونه‌ای از مراعات انصاف را می‌توان در مواردی همچون پیام تسلیت رهبر انقلاب برای درگذشت مهندس بازرگان و مرحوم منتظری هم دید. ایشان در پیام تسلیت خود برای درگذشت مرحوم منتظری ضمن اشاره به مجاهدت‌های زمان انقلاب و جایگاه فقهی و حوزوی آن مرحوم، اشاره‌ای به اتفاقات اواخر دوران حیات امام رحمه‌الله هم دارند: «در اواخر دوران حیات مبارک امام راحل امتحانی دشوار و خطیر، پیش آمد که از خداوند متعال میخواهم آن را با پوشش مغفرت و رحمت خویش بپوشاند و ابتلائات دنیوی را کفاره ی آن قرار دهد.»

امام خمینی رحمه‌الله نیز این ملاحظات اخلاقی را به حدی مهم و ضروری می‌دانستند که در اولین انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران در دی‌ماه ۱۳۵۸، این مسئله را در پیام به ملت ایران تذکر دادند: «از آقایان کاندیداها و دوستان آنان انتظار دارم که اخلاق اسلامی-انسانی را در تبلیغ برای کاندیدای خود مراعات و از هرگونه انتقاد از طرف مقابل که موجب اختلاف و هتک حرمت باشد خودداری نمایند، که برای پیشبرد مقصود ولو اسلامی باشد، ارتکاب خلاف اخلاق و فرهنگ، مطرود و از انگیزه‌های غیر اسلامی است.» مواردی از این دست نشان می‌دهد رعایت این حدود یک چهارچوب و ضابطه مهم در حکومت اسلامی است.

ایشان در سال‌های بعد هم همواره به این موضوع توجه نشان می‌دادند. در آذر ۱۳۶۱ در پیامی خطاب به مردم ایران درباره انتخابات مجلس خبرگان، ضمن دعوت همه به رعایت اصول اخلاقی، درباره بعضی اختلافات بین نامزدهای انتخاباتی چنین می‌نویسند: «اگر فرضاً کسی در دیگری مناقشه دارد، ابراز آن و اظهار در بین مردم هیچ مجوزی ندارد، و حیثیت و آبروی مؤمن در اسلام از بالاترین و والاترین مقام برخوردار است، و هتک مؤمن، چه رسد به مؤمن عالِم، از بزرگترین گناهان است و موجب سلب عدالت است. امید است ان شاء الله چنین مطلبی نباشد، و اگر غفلتاً اتفاق افتاده است تکرار نشود.»

با چنین نگاهی بهتر می‌توان سخنان اخیر رهبر انقلاب را تحلیل کرد: «در جریان عدم احراز صلاحیّت، به بعضی از کسانی که احراز صلاحیّتشان نشده بود، جفا شد، ظلم شد.» ● ۱۴/۳/۱۴۰۰

این سطور و عبارات یک رویه جدید نیست، بلکه عین سیره رهبران انقلاب اسلامی از ابتدای انقلاب تاکنون است. یکی ازمهم‌ترین وظایف رهبری انقلاب اسلامی هدایت جامعه به سمت ارزشها و شرع مقدس و پاسداری از اصول آن است، فارغ از آنکه در میدان سیاست کدام بازی و چه قواعدی در جریان است. سیاست، برای رهبران جمهوری اسلامی موضوعی جدا از شرع مقدس و اصول اساسی آن نیست.

اطلاع‌نگاشت

اصلی‌ترین توصیه‌های رهبر انقلاب به نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری چیست؟

تعهد به مردم

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات مختلف ماه‌های اخیر، خطاب به نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰ توصیه‌ها و مطالباتی را مطرح کردند که در این اطلاع‌نگاشت مرور می‌شود.

توصیه به داوطلبان ریاست جمهوری

- انتخابات را صحنه‌ی جنگ قدرت قرار ندهید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- سنگینی کار ریاست جمهوری را بدانید ● ۱۴۰۰/۱/۱
- مشکلات و مسائل اصلی کشور را بشناسید ● ۱۴۰۰/۱/۱
- برای حلّ مسائل کشور برنامه و راه حلّ داشته باشید ● ۱۴۰۰/۱/۱
- فقط اگر توان دارید، وارد کارزار انتخاباتی بشوید ● ۱۴۰۰/۱/۱
- نظرات خود را درباره مسائل اصلی مردم بیان کنید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- ملاحظات اخلاقی را در مناظرات و مصاحبه‌ها رعایت کنید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- از توهین، تهمت، تخریب و ترساندن مردم از رقیب پرهیز کنید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- برای بیشتر دیده شدن هنجارشکنی نکنید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- وعده‌های بدون پشتوانه عملی ندهید ● ۱۴۰۰/۳/۱۴
- شعارهای غیر واقع‌بینانه ندهید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- مردم را قانع کنید که کارآمدید ● ۱۴۰۰/۳/۶
- شعارهایی بدهید که به آنها اعتقاد دارید ● ۱۴۰۰/۳/۱۴
- اگر پیروز شدید، به این موارد متعهّد باشید: ● ۱۴۰۰/۳/۱۴
  - ۱- عدالت اجتماعی و کاهش فاصله‌ی فقیر و غنی
  - ۲- مبارزه‌ی بدون رودربایستی با فساد
  - ۳- تقویت تولید داخلی، مبارزه با واردات بی‌رویه و قاچاق

رفتارهای غلط نامزدهای انتخابات

- دلسرد کردن مردم با خدشه در سلامت انتخابات و دست اندرکاران آن ● ۱۴۰۰/۲/۱۲
- خراب کردن انتخابات با حرفهای بیهوده و وعده‌های بدون پشتوانه به جای ارائه کار ● ۱۴۰۰/۲/۱۲
- طرح سخنانی با مضمون قبول نداشتن قانون اساسی ● ۱۴۰۰/۲/۱۲
- قبول نکردن نتیجه انتخابات در صورت عدم رأی آوری و متهم کردن انتخابات ● ۱۴۰۰/۲/۱۲

دولت جوان حزب‌اللهی

رئیس جمهور باید بتواند در میدان دین و سیاست خردمندانه عمل کند

خب قانون اساسی هم تکلیف را روشن کرده. ملاحظه میکنید در قانون اساسی، رجال سیاسی و مذهبی را به عنوان رئیس‌جمهور، رئیس دولت، رئیس قوّه‌ی مجریّه، یعنی همه‌کاره‌ی مسائل کشور قرار داده. این قید «رجال سیاسی و مذهبی» برای چیست؟ برای این است که در میدان سیاست بتواند مصلحت کشور را در نظر بگیرد، در میدان اعتقادات مردم و دین مردم هم بتواند مردم را هدایت کند و کمک کند و در هر دو مورد خردمندانه عمل بکند؛ یا این مسئله‌ی تقوا و امانت که باز در قانون اساسی بر آن تکیه شده، مسئله‌ی بسیاری مهمّی است که در قانون اساسی روی آن تکیه شده. ● ۱۴۰۰/۳/۱۴

درس اخلاق

انسان باید «شرم از گناه» داشته باشد

[انسان باید] از هر کار قبیحی پیش خدا و مردم حیا کند؛ این معنایش این نیست که کارهای قبیح را دیگر اصلاً انجام نمیدهد، چون در آن صورت که دیگر گناهی نخواهد داشت تا «مُحِّصَت ذُنوبُه» بشود؛ میخواهد بگوید حالت استشعار گناه در او باشد و حیا کند. بعضی هستند که بی‌حیا، گناه را انجام میدهند، بدون اینکه اندکی شرمندگی داشته باشند از این گناه؛ این، آن حالت خطرناک است؛ وَالّا بالاخره خطا از انسان سر میزند امّا [باید] انسان، هم پیش مردم، هم پیش خدا احساس شرم کند از کار خطا و از گناه؛ پرده‌در و وقیح و بی‌باک و بی‌مبالات و مانند اینها نباشد. ● ۱۳۸۲/۱۱/۲۶

دولت جوان حزب‌اللهی

چرا باید کتاب «رجل سیاسی» را خواند؟

کتاب «رجل سیاسی» دیدگاه‌های رهبر انقلاب درباره خصوصیات و ویژگی‌های یک سیاستمدار تراز انقلاب اسلامی را تجمیع کرده است. این کتاب می‌تواند آیینه تمام نما و کاملی از شرایط و ویژگی‌های یک دولتمرد در نظام اسلامی محسوب شود. «رجل سیاسی» شامل هفت فصل است که به ترتیب عبارتند از: «باورهای سیاستمدار تراز»، «شناختهای لازم برای سیاستمدار تراز»، «شاخصهای سیاستمدار تراز»، «اهداف سیاستمدار تراز»، «وظایف سیاستمدار تراز»، «الگوهای سیاستمدار تراز» و «جلوه‌هایی از الگوی سیاستمدار تراز» که در قالب شخصیتهای تراز صدر اسلام و ابتدای انقلاب اسلامی تشریح شده است. مخاطبین این کتاب صرفاً محدود به چهره‌های سیاسی نیست و بسیاری از افراد و اقشار جامعه، در شرایط انتخابات می‌توانند با مطالعه این کتاب، افراد و چهره‌هایی را انتخاب کنند که به معیارهای سیاستمدار تراز انقلاب اسلامی نزدیک‌تر باشند.

شهید هفته

شهادت پاداش بندگانِ مخلص

این شماره تقدیم می‌شود به روح مطهر **شهید محمدحسین عطری**

شهدای ما با انگیزه و با نشاط وارد میدان شدند، تلاش کردند، و این تلاش آنها که صادقانه بود، با پاداش الهی همراه شد و به شهادت رسیدند که این شهادت بی‌شک یک نعمت بزرگ و یک پاداش بزرگی است که خدا آن را به این بندگان مخلصِ پاک‌دستِ پاک‌نهاد داد و به آنها ارزانی داشت. ● ۱۳۹۴/۰۴/۰۶

تاریخ شهادت: چهارده خرداد ۱۳۹۲ | محل شهادت: غوطه شرقی دمشق - سوریه | مزار: مسجد «سلیمان داراب» رشت، کنار مزار میرزا کوچک خان جنگلی

کلام امام

با جدیت مردم را به انتخابات دعوت کنید

چند روز دیگر مسئله انتخاب رئیس جمهور است. باید همهٔ شما با تمام جدیت مردم را دعوت کنند به دخالت. اگر شما از صحنه خارج بشوید و آنها خودشان وارد بشوند و یک وقت یک نفری را رئیس جمهور کنند که تباه کند این کشور را، همه‌مان مسئولیم. ما اگر یک رئیس جمهور داشته باشیم که نا باب از کار در بیاید، همهٔ چیزها از بین می‌رود. نگویید که دیگران رأی می‌دهند. این یک تکلیف الهی است. برای هر فرد تکلیف است که حفظ کند اسلام را. حفظ اسلام به این است که یک رئیس جمهوری [انتخاب کند] که لااقل، اعتقاد به اسلام داشته باشد، متعهد باشد برای اسلام، که مبادا مبتلا بشویم به یک نفر نابابی که ما را بخواهد بکشد، ببرد طرف آمریکا. ● ۱۳۶۰/۰۴/۱۰

عکس نوشت

تصویری از شرکت آیت‌الله خامنه‌ای در سومین دوره انتخابات ریاست جمهوری، ۱۰ مهر ۱۳۶۰

هرکسی به نظام اسلامی اعتقاد دارد و در این اعتقاد صادق است، شرکت در انتخابات را وظیفه‌ی خودش میداند. ● ۱۳۹۰/۱۲/۱۸

خطبه‌های انقلاب

شعارهای انقلاب کهنه نمی‌شود

عده‌ای خیال می کنند شعارهای انقلاب؛ شعار عدالت، شعار جهاد، شعار دین، شعار استقلال، شعار خودکفایی؛ شعارهایی که مردم را به شوق آورد، وارد صحنه کرد، رژیم طاغوت را ساقط کرد و مردم هشت سال در جنگ مقاومت کردند، کهنه شده و قابل پیاده شدن نیست؛ نه، ممکن است ما کهنه شده باشیم و اقتدار و صلابت خود را از دست داده باشیم. ما سست شدیم؛ آن اصول با قوت و صلابت خود باقی است. ما اگر با ایمان لازم، با مدیریت کافی، با شوق و امید، با مقهور نشدن در مقابل شیوه ها و کلکهای سیاسی و تبلیغاتی دشمنان وارد میدان شویم، همان اصول، امروز جلوه بیشتری خواهد داشت. ● ۱۳۸۳/۰۸/۱۵

خانواده ایرانی

نظر قاطع امام خمینی رحمه‌الله درباره حجاب

آن روزی که امام رحمه‌الله مسئله‌ی حجاب را مطرح کردند. یک الزام که زنها در محیط اجتماعی باید حجاب داشته باشند. خیلی‌ها مخالف بودند، حتّی افراد نزدیک به خود امام رحمه‌الله. یکی از نزدیکان امام رحمه‌الله آمد پیش من میگفت که آقا! این چه حرفیه که دارند میزنند؟ امام این چه حرفیه که دارند میزنند؟ و شماها مثلاً بروید به امام بگویید منصرف بشوند. که البتّه ما خودمان هم، عقیده‌مان عقیده‌ی امام رحمه‌الله بود؛ یعنی خیلی‌ها مخالف بودند، امام رحمه‌الله نظرش این بود، به طور قاطع مسئله‌ی حجاب را مطرح کردند. ● ۱۴۰۰/۳/۱۴

انتخاب درست؛ کار درست

ایران و اسلام سیلی می‌خورند اگر...

امروز مردم‌سالاری به وسیله‌ی انتخابات امکان‌پذیر است؛ و دشمنان کمین گرفته‌اند، چشم گشوده‌اند تا بلکه بتوانند مردم را از این نظام جدا کنند، و به اسلام و به مردم‌سالاری دینی بی‌اعتقاد کنند. بعضی کسانی هستند که با بهانه‌های واهی میخواهند وظیفه‌ی مشارکت در انتخابات را کنار بگذارند و ندیده بگیرند. این، عمل به خواست دشمنان است؛ دشمنان ایران، دشمنان اسلام و دشمنان مردم‌سالاری دینی. و باید هر دو رکن به طور کامل دیده بشود؛ هم مردم‌سالاری، هم اسلامی بودن و هر کدام از این دو رکن تضعیف بشود، قطعاً اسلام و ایران هر دو سیلی میخورند، ضربه میخورند از طرف دشمن. ● ۱۴۰۰/۳/۱۴

به رسم آیه‌ها

دعوت به انتخابات تواصی به حق است

من قبلاً... گفتم کسانی که سخن نافذی دارند، مردم را به حضور در انتخابات تشویق کنند؛ این را آنجا گفتم؛ من حالا میخواهم علاوه‌ی بر آن عرض بکنم که این مخصوص افراد دارای سخن نافذ نیست؛ [بلکه] همه‌ی آحاد مردم، تک‌تک آحاد مردم خودشان را موظّف بدانند که علاوه بر اینکه در انتخابات شرکت میکنند دیگران را هم به شرکت در انتخابات دعوت کنند؛ این، تواصی به حق است: «وَتَواصَوا بِالحَق»[1] که در قرآن کریم هست؛ این، توصیه کردن به حق است؛ این وظیفه است و این کار را انجام بدهند؛ افراد خانواده، دوستان، همکاران، معاشرین، آحاد مردم و کسانی که با آنها سر و کار دارید را به [شرکت در انتخابات] دعوت کنید. ● ۱۴/۳/۱۴۰۰

۱) سوره عصر، بخشی از آیه‌ی ۳

احکام

گفتگو درباره نامزدهای انتخاباتی

سؤال: در ایام انتخابات جهت شناخت نامزد مناسب، می بایست نواقص، عیوب و امتیازات آنها را در گذشته و حال تفحص کرد تا فرد لایق را پیدا نمود، آیا صحبت کردن پشت سر نامزدها برای انتخاب فرد اصلح، جایز است؟ ملاک چیست؟

جواب: در امور مربوط به انتخابات در حد مشاوره، اشکال ندارد.